

Til lovforslag nr. L 16. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 12. december 1997

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om statsgaranterede studielån og lov om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld

(Lempelse af reglerne for tilbagebetaling og eftergivelse af statsgaranterede studielån m.v.)

Udvalget har behandlet lovforslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til finansministeren og skatteministeren, som disse har besvaret skriftligt. Skatteministeren har desuden besvaret spørgsmål i samråd.

Nogle af udvalgets spørgsmål og finansministerens og skatteministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Endvidere har udvalget modtaget skriftlige henvendelser fra:

Fonnesbech, Jens, Vanløse,
Larsen, Erik A., Gentofte og
Tudvad, Anne-Grete, og Lindow, Ulf,
Haslev.

Der er af finansministeren og af nogle mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Det Radikale Venstres, Centrum-Demokraternes og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af finansministeren stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (Venstres og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af finansministeren og mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (Enhedslistens medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de under nr. 4-6 stillede ændringsforslag.

Mindretallet vil, såfremt mindretallets ændringsforslag (nr. 6) ikke vedtages, stemme for finansministerens ændringsforslag nr. 7 og 8.

Mindretallet mener, at det vil være logisk, gennemskueligt og ubureaukratisk, hvis alle gældsramte, der tidligere har fået afslag på gælds eftergivelse, får mulighed for at indsende en ny ansøgning om eftergivelse, der behandles efter lovforslagets lempede regler. Det har indtil nu været fast praksis, at man kunne søge eftergivelse af studiegæld, lige så tit det skulle være. Det er i dag helt normalt, at en person, der har søgt eftergivelse, men fået afslag, søger igen, når ansøgerens faktiske forhold er forandrede. Finansministerens ændringsforslag vil bl.a. betyde, at ansøgere, der tidligere har søgt om gælds eftergivelse, men ikke falder ind under undtagelsesbestemmelserne beskrevet i § 3, stk. 3-6, skal have deres sag bedømt på baggrund af et andet regelsæt end alle andre ansøgere.

Ændringsforslag

Af et mindretal (V og KF):

Til titlen

1) Titlen affattes således:

Bet. o. lovf. vedr. statsgaranterede studielån

»Forslag

til

Lov om ændring af lov om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld

(Lempelse af reglerne for tilbagebetaling og eftergivelse af statsgaranterede studielån m.v.)«

Til § 1

2) Paragraffen udgår.

Til § 2

3) Nr. 1-9 udgår.

Af finansministeren, tiltrådt af udvalget:

4) I den under nr. 10 foreslåede affattelse af § 15, stk. 1, nr. 2, litra b, udgår »låntager«.

5) I den under nr. 10 foreslåede affattelse af § 16 indsættes efter stk. 2. som nyt stykke:

»Stk. 3. Ved vurderingen efter stk. 1 kan Hypotekbanken tage hensyn til sociale forhold m.v., som i særlig grad påvirker låntagers mulighed for at tilbagebetale studiegælden.«

Stk. 3-5 bliver herefter stk. 4-6.

Til § 3

Af et mindretal (EL):

6) Stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. § 2, nr. 10, træder i kraft den 1. januar 1998.«

Af finansministeren, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af EL):

7) I stk. 2 indsættes efter »regler«: », jf. dog stk. 3-6«.

8) Efter stk. 2 indsættes som nye stykker:

»Stk. 3. Låntagere med statsgaranterede studielån, som tidligere har fået bedømt en ansøgning om eftergivelse af studiegæld, kan uanset reglen i stk. 2 få bedømt deres ansøgning på ny efter reglerne i § 2, nr. 10, på betingelse af, at

1) den tidligere afgørelse om eftergivelse af studiegæld er truffet den 1. januar 1993 eller senere og

2) lånets restgæld pr. 1. januar 1998 udgør mindst 100.000 kr.

Stk. 4. Hypotekbanken kan dispensere fra

21 Udvalgenes betænkninger m.m. (undt. finans- og tillægsbev. lovforslag)

tidsfristen i stk. 3, nr. 1, hvis låntagers sociale forhold m.v. i særlig grad påvirker låntagers mulighed for at tilbagebetale studiegælden.

Stk. 5. En fornyet bedømmelse af en ansøgning efter stk. 3 kan ikke resultere i tilbagebetaling af ydelser, som låntager allerede har betalt på studiegælden.

Stk. 6. En ansøgning, som bedømmes på ny efter reglerne i stk. 3, kan ikke imødekommes, hvis det beløb, der kan eftergives, er mindre end 50.000 kr.«

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Ændringsforslaget er en konsekvens af de under nr. 2 og 3 foreslåede ændringer.

Til nr. 2 og 3

Ændringsforslagene medfører, at forslaget om, at låntagere med statsgaranterede studielån i pengeinstitutter skal have adgang til at overføre deres lån til Hypotekbankens bankvirksomhed, udgår.

Ændringsforslagene tager sigte på at forhindre, at Hypotekbanken gives mulighed for at drive bankvirksomhed i konkurrence med private bankvirksomheder.

Ændringsforslagene medfører, at de udgifter, der er angivet i lovforslagets almindelige bemærkninger til lønsum og drift i Hypotekbankens finansforvaltning, ikke skal afholdes. Disse udgifter skal dog ifølge lovforslaget ikke afholdes af statskassen, men af Hypotekbankens bankvirksomhed.

Ændringsforslagene har derfor ingen statsfinansielle konsekvenser.

Til nr. 4

Ændringen er alene af redaktionel karakter.

Til nr. 5

Det præciseres i ændringsforslaget, at Hypotekbanken kan lempe vurderingen af en låntagers indkomstforhold m.v. i situationer, hvor låntagers sociale forhold påvirker dennes mulighed for at tilbagebetale studiegælden.

Bestemmelsen tager først og fremmest sigte på at sikre, at enlige forsørgere ikke stilles ringere end under den nugældende ordning. Hvis låntager er eneforsørger, vil Hypotekbanken kunne tage hensyn hertil. Det samme gør sig gældende, hvis låntager har omfattende udgif-

ter i forbindelse med et barns sygdom, handicap eller lignende, der ikke kompenseres ved offentlig ydelse.

Også andre sociale forhold vil dog alt efter den konkrete situation kunne påvirke Hypotekbanken vurdering af låntagers betalingssevne.

Reglerne om lempelse af vurderingen af en ansøgning om eftergivelse under hensyn til låntagers sociale forhold m.v. skønnes kun at medføre yderligere eftergivelse i beskedent omfang.

Til nr. 6

Med ændringsforslaget ligestilles låntagere, der tidligere har søgt om eftergivelse af gæld, med låntagere, der ikke tidligere har fremsendt ansøgning.

Til nr. 7 og 8

Den gruppe låntagere, der er mest belastede af deres studiegæld, er de låntagere, som tidligere har optaget statsgaranterede studielån i pengeinstitutterne. Det skyldes blandt andet højrenteperioden i 1980'erne. Der kan derfor være anledning til at åbne mulighed for, at netop denne gruppe kan få genoptaget ansøgninger om eftergivelse, som tidligere har resulteret i et afslag eller en delvis eftergivelse af gælden.

En genoptagelse af disse ansøgninger bør dog ske efter et væsentlighedskriterium, således at kun ansøgninger, hvor afgørelsen er af større økonomisk betydning for låntager, tages op til fornyet vurdering. Endvidere bør kun afgørelser af nyere dato kunne tages op til fornyet behandling.

Det foreslås derfor, at ansøgninger fra denne gruppe låntagere skal kunne genoptages på betingelse af, at den tidligere afgørelse i sagen som udgangspunkt er truffet inden for den almindelige forældelsesfrist på 5 år, idet Hypotekbanken dog vil kunne fravige denne tidsfrist, hvis låntagers sociale forhold måtte tale for det. Det vil endvidere være en betingelse, at lånets restgæld udgør mindst 100.000 kr., og at det beløb, som kan eftergives, udgør mindst 50.000 kr.

Den fornyede afgørelse i disse sager vil ikke kunne medføre, at ydelser, som låntager allerede har betalt, kan tilbagebetales.

Såvel låntagere, der tilbagebetaler deres studiegæld til et pengeinstitut, som låntagere, der får deres lån overført til Hypotekbankens bankvirksomhed, og låntagere, der på grund af misligholdelse har fået deres lån overført til inddrivelse i Hypotekbankens finansforvaltning, vil være omfattet af muligheden for at få genoptaget deres ansøgninger.

Genoptagelse vil kunne ske efter ansøgning, og det er hensigten at orientere låntagerne herom så vidt muligt ved direkte henvendelse til de enkelte låntagere. Ordningen vil i øvrigt blive bekendtgjort ved annoncering i dagblade og faglige tidsskrifter m.v. samt ved offentliggørelse på Internettet.

Det skønnes, at ca. 2.000 ansøgninger vil skulle genoptages.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Det må forventes, at langt de fleste af den omhandlede gruppe låntagere vil ansøge om genoptagelse af deres sager umiddelbart efter lovens ikrafttræden. Idet det forudsættes, at disse ansøgninger skal være behandlet inden for en rimelig periode i løbet af 1998 og første halvdel af 1999, vil det være nødvendigt at tilføre Hypotekbanken yderligere medarbejdere i et omfang svarende til en lønsumsudgift på 4 mio. kr. i 1998, dalende til 2 mio. kr. i 1999.

Hertil kommer udgifter til porto og annoncering m.v. på ca. 0,5 mio. kr. samt udgifter til ændring af Hypotekbankens edb-systemer for ca. 0,1 mio. kr.

Bestemmelserne om adgangen til nyvurdering af tidligere ansøgninger om eftergivelse af studiegæld skønnes at medføre en yderligere eftergivelse for ca. 50 mio. kr. Heraf vedrører langt størstedelen studiegæld, som i forvejen er misligholdt eller eftergivet delvis og dermed udgiftsført i statsregnskabet. Mereftergivelsen vil derfor kun påvirke statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget i beskedent omfang. I øvrigt skønnes det, at ca. halvdelen af gælden aldrig ville blive betalt, selv om den ikke var blevet eftergivet. Det reelle tab for statskassen udgør derfor kun ca. 25 mio. kr.

Anne-Marie Meldgaard (S) nfm. Hans Peter Baadsgaard (S) Poul Erik Dyrhund (S)
Lis Greibe (S) Jens Peter Vernersen (S) Aage Frandsen (SF) Anders Samuelsen (RV)
Bruno Jerup (EL) Addi Andersen (CD) Anders Mølgaard (V) Hanne Severinsen (V) fmd.
Henning Urup (V) Ulla Tørnæs (V) Frank Dahlgaard (KF) Lene Espersen (KF)
John Vinther (KF) Poul Nødgaard (DF)

Fremskridtspartiet havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag**Nogle af udvalgets spørgsmål til finansministeren og skatteministeren og disses svar herpå****Finansministeriet***Spørgsmål 13:*

Hvor mange personer har fået fuldstændigt afslag på eftergivelse af studiegæld efter den gældende lovgivning?

Svar:

I perioden 1987-1997 har Hypotekbanken givet fuldstændigt afslag på ca. 3.600 ansøgninger om eftergivelse af studiegæld, hvilket svarer til ca. 16 pct. af alle afgjorte sager. Heri er medregnet sager, hvor låntager efterfølgende har indfriet sin gæld fuldt ud.

I opgørelsen er ikke medregnet ansøgninger, der er blevet afvist på grund af, at låntager ikke har opfyldt lovens 12-års-krav. Denne gruppe låntagere har haft og vil fremover fortsat have mulighed for at søge om eftergivelse på ny, når den tidsmæssige betingelse er opfyldt.

Spørgsmål 14:

Hvor mange af disse vurderer ministeren vil have mulighed for at få eftergivet gæld efter de regler, der nu indføres?

Svar:

Det vurderes, at ca. 1.500 låntagere, der tidligere har fået fuldstændigt afslag på deres ansøgning om eftergivelse af studiegæld, kan få eftergivet gælden helt eller delvis efter de regler, som nu foreslås indført.

Spørgsmål 15:

Hvor store beløb vurderer ministeren vil blive eftergivet for denne gruppe, hvis de fik mu-

lighed for at søge om eftergivelse efter de nye regler?

Svar:

Størrelsen af det gennemsnitlige beløb, der eftergives pr. låntager, er ca. 100.000 kr. Hvis låntagere, der tidligere har fået fuldstændigt afslag på deres ansøgning om eftergivelse af studiegæld, efter en genoptagelse af deres sag får eftergivet et tilsvarende beløb, vil det samlede eftergivelsesbeløb for denne gruppe låntagere udgøre ca. 150 mill. kr. Hertil kommer i en række tilfælde direkte udgifter til tilbagebetaling af ydelser på gæld, som den enkelte låntager måtte have foretaget efter afslaget.

Det ville i givet fald først og fremmest være den ændrede husstandsvurdering, der ville få indflydelse på det samlede eftergivelsesbeløb, medens ændringen af formuevurderingen kun i begrænset omfang ville få indflydelse på omfanget.

Lovforslaget medfører en omfordeling af mulighederne for og omfanget af eftergivelse mellem de forskellige grupper af låntagere. Åbnes der adgang til genoptagelse af tidligere afgjorte sager, ville Hypotekbanken dog ikke stille en låntager ringere end den tidligere truffne afgørelse, selv om de nye regler principielt måtte tilsige en indskrænkning af den pågældendes muligheder for eftergivelse. Det vil derfor kun være den udgiftsforøgende følge af det ændrede husstandsprincip, som ville influere på eftergivelsesomfanget.

Skatteministeriet*Spørgsmål 20:*

»Kan ministeren bekræfte, at det ifølge lovforslaget ikke tillægges betydning for gældssanereringen, at en person har afholdt sig fra at søge tilskud, som personen var berettiget til?

I bekræftende fald hvad er begrundelsen?»

Svar:

Da lovforslag L 16 henhører under finansministerens ressortområde, har jeg modtaget bidrag til besvarelsen af samtlige spørgsmål herfra.

I fremtiden vil låntagers tilskud til afvikling

af studiegæld ikke indgå i vurderingen af, om der er betalt tilstrækkeligt af på studiegælden.

Ved vurderingen af en ansøgning om eftergivelse af studiegæld vil et eventuelt tilskud til afvikling af studiegæld således hverken indgå i opgørelsen af ansøgers indkomst eller blive medregnet til de beløb, låntager i tidens løb har indbetalt på gælden. Det vil derfor også være uden betydning, om en låntager har afholdt sig fra at søge tilskud, som den pågældende ellers var berettiget til.

Herved ligestilles låntagerne i eftergivelses-sammenhæng, uanset om de har modtaget tilskud til afvikling af deres studiegæld eller ej. Mange låntagere har ikke mulighed for at opnå tilskud til afvikling af studiegæld, hvorfor det ville være urimeligt – også i eftergivelses-sammenhæng – at stille denne gruppe låntagere dårligere end de låntagere, der modtager tilskud. Det skal i den forbindelse bemærkes, at visse låntagere fravælger tilskud til afvikling af studiegæld, fordi tilskuddet er skattepligtigt.

Spørgsmål 21:

»Kan ministeren bekræfte, at en person, der har indgået en ordning med rentetilskud, kan trække sig ud af ordningen og alligevel opnå gældssanering ifølge lovforslaget?«

Svar:

For at opnå tilskud til afvikling af studiegæld skal låntager søge om tilskud én gang årligt. Der er ikke tale om, at låntager én gang for alle forpligter sig til løbende at søge eller modtage tilskud.

En låntager, der modtager tilskud til afvikling af studiegæld, kan give afkald på de tildelte tilskud og i stedet få eftergivet studiegælden, hvis han opfylder betingelserne herfor. Allerede bevilgede tilskud bortfalder dog automatisk fra det tidspunkt, hvor låntager får en forhåndstilkendegivelse om eller eftergivelse af studiegæld.

Ordningen om tilskud til afvikling af studiegæld er således fuldstændig uafhængig af ordningen om eftergivelse af studiegæld, hvorfor muligheden for at få eftergivet studiegæld ikke påvirkes af, om låntager tidligere har modtaget tilskud.

Spørgsmål 22:

»Vil personer, der får rentetilskud, blive underrettet om, at dette ikke er nødvendigt for at få gældssanering ifølge lovforslaget?«

Svar:

Det er fortsat udgangspunktet, at studiegæld primært skal tilbagebetales fuldstændigt.

Tilskud til afvikling af statsgaranterede studielån og eftergivelse af studiegæld er som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 21 to af hinanden uafhængige ordninger.

Det er låntagers eget valg, om studiegælden skal tilbagebetales – herunder i form af tilskud – eller eventuelt søges eftergivet. Muligheden for at få eftergivet studiegæld påvirkes ikke af, om låntager tidligere har modtaget tilskud. Denne oplysning vil blive indarbejdet i vejledningerne om eftergivelse af studiegæld og om tilskud til statsgaranterede studielån.

Finansministeriet

Spørgsmål 29:

Er det korrekt forstået, at ændringsforslagets tidsfrist betyder, at ansøgerens sidst behandlede ansøgning skal være afgjort efter den 1. januar 1993?

Svar:

Det er korrekt, at tidsfristen i ændringsforslaget betyder, at den sidst behandlede ansøgning skal være afgjort efter 1. januar 1993.